

UDC 502.17(477.51-751)

DOI: 10.58407/bht.2.26.3

Copyright (c) 2026 Tetiana Ivus, Yurii Karpenko

Ця робота ліцензується відповідно до [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) / This work is licensed under a [Creative Commons Attribution 4.0 International License](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/).

Тетяна Івусь, Юрій Карпенко

ФІТОСОЗОЛОГІЧНА ЦІННІСТЬ ДІЛЯНКИ РІЧКИ ВЗДВИЖИ ЯК ПЕРСПЕКТИВНОГО ПРИРОДООХОРОННОГО ОБ'ЄКТА

Tetiana Ivus, Yurii Karpenko

PHYTOSOZOLOGICAL VALUE OF A SECTION OF THE VZDVYZHA RIVER AS A POTENTIAL NATURE CONSERVATION SITE

АНОТАЦІЯ

Мета роботи. Метою роботи є науково-екологічне обґрунтування доцільності розширення локальної екомережі Чернігівської області шляхом створення нового об'єкта природно-заповідного фонду (далі ПЗФ) – ботанічного заказника місцевого значення «Петрові плавні». Дослідження спрямоване на визначення созологічної цінності флори макрофітів у долині малої річки Вздвизжа, встановлення ступеня збереженості природних комплексів.

Методологія. Основу дослідження складала аналіз наукових джерел інформації та багаторічні польові дослідження авторів, проведені методом маршрутно-флористичного та фітоценотичного обстеження руслової й заплавної частин річки Вздвизжа. Головним критерієм визначення меж та природоохоронної цінності проекту ми обрали наявність стабільних популяцій рідкісних і вразливих видів рослин, а також ценозів, внесених до охоронних переліків.

Наукова новизна. Вперше здійснено комплексний аналіз екологічного потенціалу прибережно-водних екосистем середньої та нижньої течії річки Вздвизжа в межах Іванівської територіальної громади Чернігівської області на основі узагальнення раритетного фіторізноманіття. У межах дослідження виявлено та задокументовано новий локалітет вразливого виду Червоної книги України *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó, оцінено стан ценопопуляції *Comarum palustre* L. та верифіковано наявність трьох рослинних формацій із Зеленої книги України. Особливу цінність становить обґрунтування превентивних заходів охорони гідрофільних екотопів, що дозволяє розглядати результати роботи як практичну основу для розширення мережі ПЗФ регіону, ведення екологічного моніторингу та прийняття рішень у сфері збалансованого природокористування і збереження біобезпеки малих річок Полісся.

Висновки. У заплавних комплексах досліджуваної ділянки річки Вздвизжа виділено стійке флористичне ядро макрофітів, причому найвищу созологічну вагу мають угруповання формацій *Nupharea luteae*, *Nymphaeeta albae* та *Nymphaeeta candidae*. Польові спостереження підтверджують, що попри фрагментарність, ці ценози зберігають високий відновлювальний потенціал, проте зазнають ризиків через порушення гідрорежиму. Виявлений локалітет *Dactylorhiza incarnata* (15 екз.) та ділянка зростання *Comarum palustre* (20 м²) свідчать про потребу резервації цих територій. Необхідним є оголошення ботанічного заказника «Петрові плавні» орієнтовною площею 125 га для забезпечення контролю за гідрологічним режимом та превентивного захисту раритетного генофонду.

Ключові слова: макрофіти, природно-заповідний фонд, Чернігівське Полісся, Червона книга України, Зелена книга України

ABSTRACT

Purpose of the work. The purpose of the work is a scientific and ecological substantiation of the efficiency of expanding the local ecological network of the Chernihiv region by establishing a new object of the nature reserve fund – the botanical reserve of local importance «Petrovi Plavni». The study is aimed at determining the sozoological value of the macrophyte flora in the small Vzdvyzha river valley, establishing the conservation degree of natural complexes.

Methodology. The study was based on the analysis of scientific information sources and long-term field investigations conducted by the authors using the method of route-floristic and phytocoenotic surveys of the Vzdvyzha river channel and floodplain. As the main criterion for determining the boundaries and nature conservation value of the project, we chose the presence of stable populations of rare and vulnerable plant species, as well as coenoses included in the state protection lists.

Scientific novelty. For the first time, a comprehensive analysis of the ecological potential of coastal-water ecosystems in the middle and lower reaches of the Vzdvyzha river within the Ivanivka territorial community of the Chernihiv region was carried out based on the generalization of rarity phytodiversity. Within the framework of the

research, a new locality of the vulnerable species of the Red Data Book of Ukraine *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó was discovered and documented, the state of the *Comarum palustre* L. coenopopulation was assessed, and the presence of three plant formations from the Green Data Book of Ukraine was verified. Of particular value is the substantiation of preventive measures for the protection of hydrophilic ecotopes, which allows considering the results of the work as a practical basis for expanding the regional nature reserve fund network, conducting ecological monitoring, and making decisions in the field of sustainable nature management and biosecurity conservation of small Polesie rivers.

Conclusions. A stable floristic core of macrophytes was identified in the floodplain complexes of the studied section of the Vzdvyzha river, with the communities of the formations *Nuphareta luteae*, *Nymphaeeta albae*, and *Nymphaeeta candidae* having the highest sozological weight. Field observations confirm that despite their fragmentation, these coenoses maintain a high recovery potential, but face risks due to hydrological regime disruption. The discovered locality of *Dactylorhiza incarnata* (15 individuals) and the growth area of *Comarum palustre* (20 m²) indicate the need for reservation of these territories. It is necessary to establish the «Petrovi Plavni» botanical reserve with an approximate area of 125 hectares to ensure control over the hydrological regime and preventive protection of the rare gene pool.

Key words: macrophytes, nature reserve fund, Chernihiv Polesie, Red Data Book of Ukraine, Green Data Book of Ukraine

Вступ

Збереження біологічного різноманіття є одним із пріоритетних напрямів сучасної екологічної політики, оскільки природні екосистеми забезпечують підтримання екологічної рівноваги, виконують важливі середовищеві функції та є основою екологічної безпеки й сталого розвитку (Barabash & Stechenko, 2021). Ухвалення Куньмінсько-Монреальської глобальної рамкової програми з біорізноманіття визначило нові міжнародні орієнтири щодо припинення втрати біорізноманіття, збереження природних оселищ, відновлення деградованих екосистем і розширення мережі природоохоронних територій (Secretariat of the Convention on Biological Diversity, 2022). Одним із центральних завдань програми є Ціль 3 на період до 2030 року, спрямована на розширення природоохоронних територій. Вона передбачає, що до 2030 року принаймні 30 % наземних, внутрішніх водних, прибережних і морських територій, особливо тих, що мають особливе значення для збереження біорізноманіття, функціонування екосистем і надання екосистемних послуг, будуть ефективно охоронятися та управлятися (Novozhylova et al., 2023).

На виконання цих міжнародних зобов'язань Кабінет Міністрів України у 2026 році схвалив Стратегію збереження біологічного різноманіття України на період до 2035 року, якою визначено пріоритетні напрями державної політики у сфері охорони дикої природи, збереження та відновлення природних екосистем, посилення охорони рідкісних видів, розширення

природно-заповідного фонду та інтеграції природоохоронних підходів у різні сфери державного управління (Ministry of Economy, Environment and Agriculture of Ukraine, 2026).

На думку О. О. Бакуліч, Н. О. Кухтик, Л. І. Крюковської та О. П. Кобзистої, ПЗФ України є основним елементом системи збереження біорізноманіття, підтримання екологічної рівноваги, забезпечення екологічної безпеки та сталого розвитку територій (Bakulich et al., 2026). Тому наукове обґрунтування створення нових об'єктів ПЗФ є важливою складовою збереження територій із високою природоохоронною цінністю.

Інтенсивне антропогенне перетворення природних ландшафтів, зміна клімату, порушення гідрологічного режиму водойм, а також наслідки воєнних дій призводять до деградації природних оселищ, скорочення біологічного різноманіття та втрати екосистемних функцій. Особливо вразливими до цих процесів є малі річки та їхні заплавні комплекси, які виконують важливі водорегулюючі, середовищеві та біотопоформувальні функції, підтримують природний водний баланс територій і слугують осередками концентрації численних рідкісних видів рослин і тварин.

Прибережно-водні екосистеми малих річок належать до найбільш цінних природних комплексів Полісся. Вони забезпечують існування різноманітної водної та болотної рослинності, підтримують процеси природного самоочищення водойм, стабілізують гідрологічний режим та формують екологічні коридори, які забезпечують просторову цілісність регіональної екологічної мережі. Одним із

ключових компонентів таких екосистем є макрофіти, які визначають структуру водної рослинності, беруть участь у функціонуванні водних біоценозів і є чутливими індикаторами екологічного стану водних об'єктів.

Водночас заплавні комплекси малих річок України зазнають постійного антропогенного впливу. Осушувальна меліорація, розорювання заплав, порушення режиму прибережних захисних смуг, зміна гідрологічного режиму, рекреаційне навантаження, випасання худоби та засмічення берегів спричиняють трансформацію природних біотопів, фрагментацію популяцій рідкісних видів і поступове скорочення площ природної рослинності. Унаслідок цього знижується природоохоронна цінність територій, значна частина яких досі не має належного заповідного статусу.

Чернігівське Полісся характеризується значним природним потенціалом, проте окремі ділянки його річкових долин залишаються недостатньо дослідженими щодо їхньої соціологічної цінності. До таких територій належить долина малої річки Вдвиги, лівої притоки Десни, де збереглися прибережно-водні, лучно-болотні та заплавні біотопи з високим рівнем флористичного різноманіття. Незважаючи на відносну збереженість природних комплексів, територія зазнає впливу господарської діяльності, що створює потенційну загрозу для існування рідкісних видів рослин і цінних рослинних угруповань.

Таким чином, актуальність дослідження визначається необхідністю наукового обґрунтування створення нового об'єкта пзф як одного з практичних механізмів реалізації Стратегії збереження біологічного різноманіття України до 2035 року, розширення регіональної екологічної мережі та забезпечення довгострокового збереження цінних прибережно-водних екосистем Чернігівського Полісся. У зв'язку з цим метою роботи є обґрунтування доцільності розширення локальної екомережі Чернігівської області шляхом створення ботанічного заказника місцевого значення «Петрові плавні», визначення соціологічної цінності флори макрофітів долини малої річки Вдвиги та оцінка ступеня збереженості її природних комплексів.

Матеріали та методи дослідження

Дослідження виконано на території заплавного комплексу річки Вдвиги в межах Іванівської територіальної громади Чернігівського району Чернігівської області. Об'єктом дослідження були прибережно водні екосистеми середньої та нижньої течії річки, представлені русловими, заплавами та заболоченими ділянками, що характеризуються високим різноманіттям макрофітів та значним ступенем природної збереженості.

Методологічну основу дослідження становило поєднання польових, флористичних, геоботанічних, картографічних та аналітичних методів. Під час виконання роботи використано наукові публікації, нормативно правові акти у сфері природно заповідної справи, матеріали щодо сучасного стану природно заповідного фонду Чернігівської області, а також результати власних польових досліджень авторів.

Польові обстеження проводилися маршрутно-флористичним методом із детальним обстеженням руслової та заплавної частин річки Вдвиги. Особливу увагу приділено виявленню водних та прибережно-водних видів рослин, визначенню їх поширення, оцінці стану ценопопуляцій та фіксації рослинних угруповань, що мають природоохоронне значення. Для кожної виявленої ділянки здійснювали опис екотопу, визначали характер рослинного покриву, ступінь антропогенної трансформації та особливості гідрологічних умов.

Основним критерієм оцінки природоохоронної цінності території була наявність популяцій рідкісних і вразливих видів судинних рослин, а також рослинних угруповань, включених до офіційних природоохоронних переліків. Особливу увагу приділено встановленню місцезростань видів, занесених до Червоної книги України та Конвенції про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (CITES), а також ценозів, включених до Зеленої книги України (Didukh, 2009b; CITES, 1973; Didukh, 2009a). Додатково оцінювали ступінь репрезентативності природних біотопів, рівень їх збереженості та перспективи включення до складу природно заповідного фонду.

Видовий склад рослин визначали за загальноприйнятими ботанічними визначниками, а номенклатуру та латинські назви таксонів стандартизували відповідно до міжнародної бази даних The WFO Plant List (WFO, 2025).

Для окремих раритетних видів проводили підрахунок особин, оцінювали площу займаних ділянок та документували їх географічне положення за допомогою географічних координат.

Чернігівська область посідає перше місце в Україні за кількістю об'єктів ПЗФ: нині їх налічується 685 загальною площею 263,8 тис. га (Chernihiv Regional Council, 2025).

Площа Іванівської територіальної громади становить 41370,8 га, з яких 1309,6 га належать до ПЗФ, що відповідає показнику заповідності 3,17 % (Department of Ecology and Natural Resources of the Chernihiv Regional State Administration, 2026). Це підкреслює важливу роль заповідних територій у збереженні біорізноманіття та підтриманні екологічної рівноваги громади.

Просторове обґрунтування меж проєктованого ботанічного заказника виконували за допомогою картографічного аналізу та послуговуючись геоінформаційними технологіями.

Межі території визначали за результатами польових обстежень з використанням геодезичної системи координат WGS 84. Картографічне моделювання дало можливість визначити оптимальну конфігурацію території, що забезпечує збереження найбільш цінних прибережно-водних і заплавних біотопів та їх функціональну цілісність.

Оцінку доцільності створення ботанічного заказника здійснювали на основі комплексного аналізу екологічних, флористичних, созологічних та правових критеріїв. При цьому враховували репрезентативність природних комплексів, наявність раритетного фіторізноманіття, екологічний стан території, її роль у формуванні локальної екологічної мережі Чернігівської області, а також відповідність вимогам чинного природоохоронного законодавства.

Результати дослідження та обговорення

Польові дослідження, проведені в долині малої річки Вздвижа, лівої притоки Десни, у межах Іванівської територіальної громади Чернігівського району Чернігівської області, засвідчили високу природоохоронну цінність території. Її розташування в межах Дніпровсько-Нижня-деснянського фізико-географічного району та Остерського геоботанічного району визначає формування різноманітних прибережно-водних, лучно-болотних, заплавних і чагарникових біотопів, що забезпечують сприятливі умови для збереження значного флористичного різноманіття.

Рослинний покрив дослідженої території представлений комплексом водної, прибережно-водної, болотної та лучної рослинності, просторова структура якої сформувалася під впливом природного гідрологічного режиму річки. Прибережну смугу утворюють ценози за участю *Phragmites australis* (Cav.) Trin. ex Steud., *Phalaris arundinacea* L., *Typha latifolia* L., *Acorus calamus* L. та *Glyceria maxima* (Hartm.) Holmb. На ділянках відкритого водного плеса поширені *Hydrocharis morsus-ranae* L. і представники роду *Lemna*, характерні для евтрофних водойм із повільною течією. Сукупність цих угруповань забезпечує підтримання природного функціонування водної екосистеми, сприяє стабілізації берегів, бере участь у процесах природного самоочищення води та формує оселища для численних видів флори і фауни.

Особливу созологічну цінність досліджуваної території становить виявлення рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України відповідно до чинних переліків природних рослинних угруповань, що підлягають охороні (Didukh, 2009a; Ministry of Environmental Protection and Natural Resources of Ukraine, 2020).

У русловій частині річки виявлено охоронювані рослинні угруповання, представлені асоціаціями *Nymphaeetum (albae) ceratophyllosum (submersi)*, *Nymphaeetum (candidae) ceratophyllosum (submersi)*, *Nupharetum (luteae) ceratophyllosum (submersi)* та *Nupharetum (luteae) salviniosum (natantis)*. Незважаючи на локальний характер їх поширення, угруповання перебувають у задовільному

стані та за умови збереження природного гідрологічного режиму мають сприятливі передумови для подальшого природного розвитку.

Під час проведення польових досліджень встановлено місцезростання *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó, занесеного до Червоної книги України (Didukh, 2009b). Виявлена ценопопуляція налічує п'ятнадцять особин, що зростають у межах перезволоженої заплавної ділянки. Стан популяції оцінюється як задовільний, однак її подальше існування безпосередньо залежить від збереження природного водного режиму та цілісності болотних біотопів.

У межах заплави також виявлено локалітет *Comarum palustre* L. площею близько 20 м². Вид формує стійкі зарості у пониженнях рельєфу з постійним надлишковим зволоженням. Попри те, що на сьогодні цей вид не внесений до офіційного Переліку регіонально рідкісних видів рослин Чернігівської області, аналіз наукових джерел вказує на стрімку тенденцію до деградації його природних оселищ на загальнодержавному рівні (Chernihiv Regional Council, 2018). Цей таксон уже отримав офіційний охоронний статус у багатьох інших регіонах України, зокрема у Вінницькій, Полтавській, Хмельницькій, Закарпатській, Чернівецькій та Івано-Франківській областях (Andriienko & Perehrym, 2012). З огляду на це, включення виявленого локалітету до складу проекту природоохоронної території є виправданим і раціональним кроком на випередження. Це дозволить своєчасно забезпечити цілісність біотопу та сформувати надійний генетичний резерват виду до моменту ймовірного оновлення регіонального списку Чернігівщини, де цей гігрофільний вид має високі шанси отримати юридичний статус охорони.

Деревно-чагарниковий ярус прибережної ділянки представлений *Salix caprea* L., *Salix triandra* L., *Betula pendula* Roth, *Malus sylvestris* (L.) Mill. та *Pyrus communis* L.

У трав'яному покриві поширені *Carex acuta* L., *Glyceria maxima* (C. Hartm.) Holmb., *Glyceria fluitans* (L.) R. Br., *Phalaris arundinacea* L., *Phragmites australis* (Cav.) Trin. ex Steud., *Iris pseudacorus* L., *Caltha palustris* L., *Peucedanum palustre* (L.) Moench, *Symphytum officinale* L.,

Althaea officinalis L., *Butomus umbellatus* L., *Lysimachia vulgaris* L., *Lysimachia thyrsoflora* L. та ряд інших. Переважання гігрофільних видів підтверджує збереження характерних для Полісся прибережно-водних і болотних біотопів.

Водночас сучасний стан долини річки Вдвиги характеризується наявністю низки антропогенних чинників, що негативно впливають на природні комплекси. Найбільш поширеними серед них є випасання худоби, сінокосіння, локальне розорювання заплавної ділянок, порушення режиму прибережних захисних смуг та засмічення берегової смуги. Додатковими факторами ризику залишаються зміни клімату, які супроводжуються збільшенням тривалості посушливих періодів та можуть призвести до порушення гідрологічного режиму заплавної екосистем. Сукупна дія цих чинників створює потенційну загрозу деградації місць зростання рідкісних видів рослин і трансформації природних біотопів.

Формування й функціонування природнозаповідного фонду, а також подальший розвиток заповідної справи в Україні повинні бути забезпечені шляхом збільшення площі територій і об'єктів природнозаповідного фонду, оскільки відсоток заповідності є важливим екологічним показником збереження територій та об'єктів, які мають особливу природоохоронну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність (Чорко, 2020).

Результати проведених досліджень свідчать, що досліджувана територія відповідає критеріям, визначеним природоохоронним законодавством України для створення ботанічного заказника місцевого значення. Поєднання цінних прибережно-водних і болотних біотопів, наявність виду *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó, занесеного до Червоної книги України, локалітету *Comarum palustre* L., а також рослинних угруповань, що підлягають охороні, є достатнім науковим обґрунтуванням необхідності заповідання цієї території.

З огляду на отримані результати запропоновано створення ботанічного заказника місцевого значення «Петрові плавні» орієнтовною площею 125 га. До складу проектованої території доцільно включити русло річки Вдвиги, прилеглі прибережно-водні, лучно-болотні та

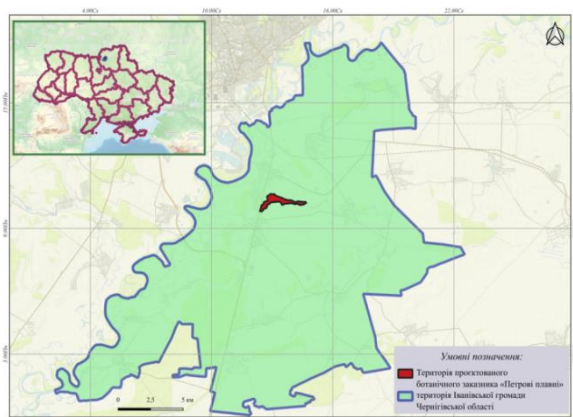
чагарникові біотопи, що забезпечить охорону природного комплексу як єдиної функціональної системи (рис. 1).

Відповідно до Закону України «Про ПЗФ України» створення заказника здійснюється без вилучення земельних ділянок у власників і землекористувачів, що дає можливість поєднати природоохоронні заходи із традиційним землекористуванням за умови дотримання встановленого режиму охорони (Law of Ukraine on the Nature Reserve Fund of Ukraine, 1992).

Запропонована назва «Петрові плавні» відображає природні та історико-культурні особливості території. Слово «плавні» характеризує заплавний і заболочений характер місцевості з переважанням прибережно-водної рослинності, тоді як означення «Петрові» походить від історичного топоніма «Петрів корінь», який був первісною назвою сучасного села

Іванівка. Використання цієї назви сприяє збереженню місцевої історико-культурної спадщини та підкреслює зв'язок природної території з історією її освоєння.

Створення ботанічного заказника «Петрові плавні» сприятиме збереженню цінних прибережно-водних екосистем долини річки Вздвиги, охороні місць зростання рідкісних видів рослин і рослинних угруповань, підтриманню екологічної цілісності заплавного комплексу та зміцненню локальної екологічної мережі Чернігівського Полісся. Запровадження природоохоронного режиму також створить умови для довгострокового моніторингу стану природних комплексів і реалізації державної політики у сфері збереження біологічного різноманіття відповідно до Стратегії збереження біологічного різноманіття України на період до 2035 року.

А

Б

Рис. 1. Картосхема місце розташування проєктованого ботанічного заказника «Петрові плавні». А – в межах Іванківської громади (QGIS); Б – проєкція меж ботанічного заказника «Петрові плавні» на місцевості (Google Earth)

Висновки

Проведене дослідження прибережно-водних екосистем річки Вздвиги в межах Іванківської громади Чернігівської області підтвердило їхній високий екологічний потенціал та соцологічну цінність. Заплавний комплекс зберіг стійке флористичне ядро макрофітів, яке стабілізує гідрорежим території та виконує функцію природного біофільтра.

Важливого природоохоронного значення для досліджуваної ділянки річки Вздвиги набувають підтверджені цінні ботанічні об'єкти, зокрема наявність рослинних угруповань, занесених до Зеленої книги України, виявлення нового локалітету виду *Dactylorhiza incarnata*, занесеного до Червоної книги України, а також встановлення стабільної популяції *Comarum palustre*.

Отримані дані свідчать про високу соціологічну цінність території та обґрунтовують доцільність її природоохоронного статусу. Попри відносну збереженість біотопів, екосистеми в околицях сіл Іванівка та Лукашівка зазнають постійного антропогенного тиску (випас худоби, розорювання заплав, порушення прибережних смуг, засмічення), що на тлі загальної аридизації Полісся створює загрозу деградації гідрофільних екотопів. Ефективним інструментом мінімізації цих ризиків та превентивного захисту раритетного генофонду є оголошення ботанічного заказника місцевого значення «Петрові плавні»

орієнтовною площею 125 га. Запропонована назва гармонійно поєднує ландшафтні ознаки території та історичну топоніміку краю.

У структурі екомережі Чернігівщини проєктований заказник виконуватиме роль важливого локального екологічного коридору. Створення об'єкта без вилучення земель у землекористувачів унеможливило соціально-економічні конфлікти й накладає дієві юридичні обмеження на деструктивну господарську діяльність. Результати роботи є практичним підґрунтям для розширення мережі ПЗФ регіону, ведення моніторингу та збереження біобезпеки малих річок Полісся.

Фінансування / Funding

Це дослідження не отримало зовнішнього фінансування / This research received no external funding.

Заява про доступність даних / Data Availability Statement

Набір даних доступний за запитом до авторів / Dataset available on request from the authors.

Заява інституційної ревізійної ради / Institutional Review Board Statement

Не застосовується / Not applicable.

Заява про інформовану згоду / Informed Consent Statement

Не застосовується / Not applicable.

Конфлікт інтересів / Conflict of interest

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів / The authors declare no conflict of interest.

Декларація про генеративний штучний інтелект і технології на основі штучного інтелекту в процесі написання / Declaration on Generative Artificial Intelligence and AI-enabled Technologies in the Writing Process

У цьому дослідженні не використовувався генеративний штучний інтелект або технології штучного інтелекту для збору, аналізу чи інтерпретації даних / This study did not use generative artificial intelligence or AI-enabled technologies to collect, analyze, or interpret data.

References

Andriienko, T. L., & Perehrym, M. M. (Comps.). (2012). *Official lists of regionally rare plants of the administrative territories of Ukraine (reference book)*. Alterpres. (in Ukrainian)

Андрієнко Т. Л., Перегрим М. М. (уклад.). Офіційні переліки регіонально рідкісних рослин адміністративних територій України (довідкове видання). Київ: Альтерпрес, 2012. 148 с.

Bakulich, O. O., Kukhtyk, N. O., Kriukovska, L. I., & Kobzysa, O. P. (2026). Assessment of the functioning and conservation of the Nature Reserve Fund of Ukraine under martial law. *Ecological Sciences*, 3(66), 119–125. <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2026.eco.3-66.16> (in Ukrainian)

Бакуліч О. О., Кухтик Н. О., Крюковська Л. І., Кобзиста О. П. Оцінка функціонування та збереження природно-заповідного фонду України в умовах воєнного стану. *Екологічні науки*. 2026. № 3(66). С. 119–125. <https://doi.org/10.32846/2306-9716/2026.eco.3-66.16>

Barabash, A. H., & Stechenko, K. L. (2021). Objects of the nature reserve fund: problematic aspects of defining the concept and classification. *Legal Scientific Electronic Journal*, 8, 163–167. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-8/37> (in Ukrainian)

Барабаш А. Г., Стеченко К. Л. Об'єкти природно-заповідного фонду: проблемні аспекти визначення поняття й класифікації. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 8. С. 163–167. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-8/37>

Chernihiv Regional Council. (2018, March 28). *List of regionally rare plant species of Chernihiv region (Appendix 1 to the decision of the 12th session of the 7th convocation No. 32–12/VII)*. <https://n.forest.gov.ua/dostup-do-publichno%D1%97-informaci%D1%97/plani-lisonasadzhen-cherinigvshhini/> (in Ukrainian)

Чернігівська обласна рада. Перелік регіонально рідкісних видів рослин Чернігівської області: додаток 1 до рішення дванадцяті сесії обласної ради сьомого скликання 28 березня 2018 року № 32–12/VII. 2018. URL: <https://n.forest.gov.ua/dostup-do-publichno%D1%97-informaci%D1%97/plani-lisonasadzhen-cherinigvshhini/>

Chernihiv Regional Council. (2025). *Strategy for Sustainable Development of Chernihiv Oblast until 2027 (Appendix 1 to the Decision of the Twenty-Second Session of the Chernihiv Regional Council of the Eighth Convocation No. 3-22/VIII, March 14, 2025)*. https://chor.gov.ua/images/Razdely/Norm_docum/Rishennia/8_sklykannia/22/Dodatok_3.pdf (in Ukrainian).

Чернігівська обласна рада. Стратегія сталого розвитку Чернігівської області на період до 2027 року: додаток 1 до рішення двадцять другої сесії Чернігівської обласної ради восьмого скликання від 14 березня 2025 року № 3-22/VIII. Чернігів, 2025. URL: https://chor.gov.ua/images/Razdely/Norm_docum/Rishennia/8_sklykannia/22/Dodatok_3.pdf

Chopko, K. (2020). Legal foundations of the formation of the Nature Reserve Fund of Ukraine. *Ecological Law*, 4, 127–131. <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.4.20> (in Ukrainian)

Чопко Х. Правові засади формування природно-заповідного фонду України. *Екологічне право*. 2020. № 4. С. 127–131. <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.4.20>

Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora (CITES). (1973, March 3; as amended June 22, 1979; accession of Ukraine, May 14, 1999). https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_129 (in Ukrainian)

Конвенція про міжнародну торгівлю видами дикої фауни і флори, що перебувають під загрозою зникнення (підписана 03.03.1973, зі змінами від 22.06.1979; приєднання України від 14.05.1999). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_129

Department of Ecology and Natural Resources of the Chernihiv Regional State Administration. (2026). *List of Nature Reserve Fund objects of Chernihiv Oblast as of January 1, 2026*. <https://eco.cg.gov.ua/index.php?id=16893&tp=1&pg=> (in Ukrainian)

Департамент екології та природних ресурсів Чернігівської обласної державної адміністрації. Перелік об'єктів природно-заповідного фонду Чернігівської області станом на 01.01.2026. 2026. URL: <https://eco.cg.gov.ua/index.php?id=16893&tp=1&pg=>

Didukh, Ya. P. (Ed.). (2009a). *Green Book of Ukraine*. Alterpres. (in Ukrainian)

Дідух Я. П. (заг. ред.). *Зелена книга України*. Київ: Альтерпрес, 2009. 448 с.

Didukh, Ya. P. (Ed.). (2009b). *Red Data Book of Ukraine. Plant Kingdom*. Hlobalkonsaltnyh. <https://redbook-ua.org/> (in Ukrainian)

Дідух Я. П. (ред.). Червона книга України. Рослинний світ. Київ: Глобалконсалтинг, 2009. URL: <https://redbook-ua.org/>

Google. (n.d.). *Google Earth (web version)*. <https://earth.google.com/web/>

Law of Ukraine No. 2456-XII on the Nature Reserve Fund of Ukraine (as amended on March 11, 2026). (1992). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 34, Art. 502. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12> (in Ukrainian)

Закон України № 2456-XII «Про природно-заповідний фонд України» (редакція від 11.03.2026). Відомості Верховної Ради України. 1992. № 34. Ст. 502. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>

Ministry of Economy, Environment and Agriculture of Ukraine. (2026, June 11). *Ukraine approved the Biodiversity Conservation Strategy until 2035*. <https://me.gov.ua/News/Detail/c0afe66c-7fb6-4896-99a1-c20f99612103?lang=uk-UA&title=Riznomanittia> (in Ukrainian)

Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України. Схвалено Стратегію збереження біологічного різноманіття до 2035 року. 2026, 11 червня. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/c0afe66c-7fb6-4896-99a1-c20f99612103?lang=uk-UA&title=Riznomanittia>

Ministry of Environmental Protection and Natural Resources of Ukraine. (2020, December 17). *Order No. 368 on approval of the lists of rare, endangered and typical natural plant communities subject to protection and inclusion in the Green Book of Ukraine, and plant communities removed from the Green Book of Ukraine*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0130-21> (in Ukrainian)

Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. Наказ від 17.12.2020 № 368 «Про затвердження переліків рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, та типових природних рослинних угруповань, які підлягають охороні і заносяться до Зеленої книги України, та природних рослинних угруповань, які вилучені із Зеленої книги України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0130-21>

Novozhylova, T., Kryuchkova, V., & Pitak, R. (2023). Protected areas in the new reality: global goal and ways to achieve it. In *IV International Internet Conference "Actual problems of formal and informal education in environmental monitoring and nature conservation"* (pp. 44–47). Ukraine. (in Ukrainian)

Новожилова Т., Крючкова В., Пітак Р. Природоохоронні території в новій реальності: глобальна ціль і шляхи її досягнення. Матеріали IV Міжнародної інтернет-конференції «Актуальні проблеми формальної і неформальної освіти з моніторингу довкілля та заповідної справи». 2023. С. 44–47.

QGIS (n.d.). Spatial visualization and decision-making tools for everyone. Retrieved February 07, 2026, from <https://qgis.org/>

Secretariat of the Convention on Biological Diversity. (2022, December 19). *Kunming-Montreal Global Biodiversity Framework (COP/15/L.25)*. <https://www.cbd.int/gbf>

World Flora Online. (2025). *Plant List (Version 2025.01)*. <https://wfoplantlist.org/plant-list>

Received: 30.06.2026. Accepted: 20.07.2026. Published: 07.09.2026.

Ви можете цитувати цю статтю так:

Cite this article in APA style as:

Івусь Т., Карпенко Ю. Фітосоцологічна цінність ділянки річки Вздвигі як перспективного природоохоронного об'єкта. *Biota. Human. Technology*. 2026. № 2. С. 34–43. DOI: <https://doi.org/10.58407/bht.2.26.3>

Ivus, T., & Karpenko, Yu. (2026). Fitosozolohichna tsinnist dilianky richky Vzdvyzhi yak perspektyvnoho pryrodookhoronnoho obiekta [Phytosozological value of a section of the Vzdvyzha River as a potential nature conservation site]. *Biota. Human. Technology*, (2), 34–43. <https://doi.org/10.58407/bht.2.26.3> (in Ukrainian)

Information about the authors:

Ivus T. [*in Ukrainian: Івусь Т.*]¹, PhD student, email: tanya-ivus@ukr.net

ORCID: 0000-0002-6993-611X

Department of Ecology, Geography and Nature Management, T.H. Shevchenko National University "Chernihiv Colehium"
53 Hetmana Polubotka Street, Chernihiv, 14013, Ukraine

Karpenko Yu. [*in Ukrainian: Карпенко Ю.*]², PhD (Biology), Assoc.Prof., email: yuch2011@i.ua

ORCID: 0000-0002-1703-8473

Scopus-Author ID:57225225632

Department of Ecology, Geography and Nature Management, T.H. Shevchenko National University "Chernihiv Colehium"
53 Hetmana Polubotka Street, Chernihiv, 14013, Ukraine

¹ Study design, data collection, statistical analysis, manuscript preparation.

² Manuscript preparation, editing.